

Näkökulmia väkivaltaan ja vieraantumiseen

Rakkautta & Anarkiaa
23.-29.9.1994

Elokuva- ja katsojamääril-
lään seiniä kaatava Rakkautta
& Anarkiaa -festivaalin pro-
fiili on edelleen maamme kor-
kein ja hillittömin: aidan mata-
linta kohtaa ei viikon aikana näh-
ty. Festivaali tarjosi useita kun-
nianhimoisesti suunniteltuja sekä
kiinnostavia kokonaisuuksia uu-
simmasta independent -ja margi-
naalielokuvasta.

Teemakokonaisuuksia muo-
dostivat mm. aids-elokuvat,
Hong Kong -toimintaspektaakke-
lit ja nouseva pulgenre. Kansal-
linen polttopiste oli tänä vuonna
Australian monipuolisessa eloku-
vatuotannossa ja ohjaajavieras
Stephan Elliotin drag-elokuva
*The Adventures of Priscilla,
Queen of the Desert* (1994) oli
yksi festivaalin odotetuimmista
tapauksista. Hauskan ja humaa-
nin elokuvan maailmalla nostat-
tama närkästyksen aalto osoit-
tautui kuitenkin pohjoismaisen
suvaitsevaisuuden silmin käsit-
tämättömäksi. Sen sijaan
Geoffrey Wrightin skinhead-
elokuva *Romper Stomperin*
(1992) verilöyly puistatti sormien
lävitsekin katseltuna. Elokuvassa jäi
kaipaamaan, ei moralisointia, vaan
hieman ongelmallistavampaa nä-
kökulmaa vihaan ja väkivaltaan,
joista sentimentaalinen yksilöta-
solle laskettu loppuratkai-
su huuhteli veren maun.

Stephan Elliott.
Kuva: Hanna Kangasniemi

Miellyttävin yllätys australia-
laisissa elokuvissa oli Jocelyn
Moorhousen älyllinen ja persoo-
nallinen *Proof* (1991), jossa so-
kean valokuvaajan kautta käsi-
tellään sekä ihmisten välistä luot-
tamusta että erilaisia tapoja nähdä
ympäröivä todellisuus.

Kaksi festivaalilla esitettyä elo-
kuvaa, Boaz Yakinin *Fresh*
(1993) ja Allen & Albert Hug-
hesin *Menace II Society* (1993),
viimeistään osoittavat, että ur-
baanissa ympäristössä elä-
vän mustan nuoren miehen
elämä kuuluu populaari-
kulttuurin ajanmukaiseen ku-
vastoon. Jo näitä elokuvia edel-
tänyt John Singletonin *Kulman
kundit* (1991) nosti pinnalle ai-
kaisemmin lähinnä statistiikan
tasolla olleen tosiasian, että
nuoren mustaihaisen miehen kas-
vu aikuiseksi on sekä ongelmal-
lista että yhä epätodennäköisem-
pää. Myös vanhempaa Rakkautta
& Anarkiaa -vuosimallia edus-
tavat *Edessä rankka viikonlop-
pu*, *Straight Out of Brooklyn* ja
A Rage in Harlem käsittelevät sekä
amerikkalaisen yhteiskunnan
rakenteellista epäoikeudenmu-
kaisuutta että mustan yhtei-
sön sisäistä väkivaltaa.

Kulman kundit avaava
teksti "Yksi jokaises-
ta 21 mustasta ame-
rikkalaisesta mie-
hestä tulee murha-
tuksi elinaikanaan.
Useimmat kuolevat
toisen mustan miehen
käden kautta" on

Fresh

Freshin ja *Menace II Societyn* yhdistävä tulkinta mustaihaisen miehen kokemuksesta.

Sekä *Fresh* että *Menace II Society* välittävät rapkulttuurin väkivaltaista ja seksististä maailmankuvaa rakentamalla tarinansa raploren ilmeisimpien aineksien eli huumeiden, aseiden ja jengien varaan. Mustan naisen representaatio tässä jengi-rikos -genressä niinkään toistaa rapkulttuurin misogynististä vivahdetta. Sukupuoleen liittyvät alistussuhteet jätetään lähes poikkeuksetta sekä problematisoimatta että kytkemättä rodullisen eriarvoisuuden kaltaisiin laajempiin yhteiskunnallisiin ristiriitoihin.

Fresh ja *Menace II Society* lähestyvän väkivallan ja vieraantumisen kierrettä toisistaan poikkeavin tyylikeinoin. *Menace II Society* pyrkii naamioitumaan lähes dokumentaariseksi, mutta

elokuvan realismi sortuu ongelmallistamisen sijasta juhlistamaan veristä satoa. Epäpoliittinen suhtautuminen rodun sisäiseen verilöylyyn sekä tyypillisimmät ghattostereotyyppit kultillistavat ja popularisoivat tilannetta. "Mustan elokuvan" representoimassa väkivallassa on hento yhteys valkoiseen pulpiin: tappamista ei enää sidota yksinomaan maskuliinisiin kunnia- ja kostotraditioihin, vaan sitä voidaan harjoittaa myös hetken mielijohteesta tai huvituksen vuoksi. *Fresh* muistuttaa tarinankehittelyltään enemmän perinteistä rikos- tai gangsterielokuvaa. Elokuvan päähenkilö, 12-vuotias huumehuriiri Fresh, johdattaa klassiseen tyyliin kilpailevat huumejengit likvidoimaan toisensa. *Freshin* sympaattisuus ja nokkeluus kuitenkin peittävät alleen sen tosiseikan, että *Fresh* itse on osa huumekaupan

väkivaltaongelmaa.

Jos mustan miehen osa on ahdistava valkokankaalla, niin raskas on myös valkoisen miehen taakka pulp-elokuvista käsin katsottuna. Festivaaleilla edustavasti esillä ollut Quentin Tarantino on epäilemättä pulpin kummisetä 1990-luvulla, mutta hän ei ole ainoa ohjaaja, joka soveltaa kovaksikeitettyä tyyliä uusiin paradigmoihin. Rakkautta & Anarkiaa -ohjelmistossa Peter Medakin *Romeo is Bleeding* (1992) ja Roger Avaryn *Killing Zoe* (1993) operoivat samalla sattumanvaraisen väkivallan ja vieraantuneiden ihmissuhteiden maaperällä kuin Tarantinon *Pulp Fiction* (1994). Myös Tarantinon käsikirjoittama ja Oliver Stonen ohjaama *Syntyneet tappamaan* (1994) pulpille sopimattomasta moralisoinnistaan huolimatta sisältää lajityypille ominaista som-

mitellun tyylikästä tappamisen iloa. Pulp kulkee moraalisesti ja eettisesti "oikeita" käyttäytymismalleja vastavirtaan.

Termi "pulp" on peräisin kioskikirjallisuudesta, jossa se ylitti lajityyppirajoja lännenseikkailuista kauhukertomuksiin. Elokuvasssa pulp tuotti parhaimmillaan mm. Dashiell Hammettin ja Raymond Chandlerin käsikirjoittamia hard-boiled -dekkareita, joiden väkivaltaan huolimattoman leikkillisesti suhtautuvat yksityiset-sivät ovat modernien pulphahmojen esi-isiä. Lajityypin identiteetti rakentuu huonolle maulle, psykologisointi on sille tuntematon, eikä kysymys "miksi" ei kuulu elämän tyhjänpäiväisyyteen ja sattumanvaraisuuteen uskovaan pulpelokuvaan. Kysymys "miten" katsojan on kuitenkin pakko asettaa viimeistään Pulp Fictionin Vincentin (John Travolta) ammuttua gangsterikollegansa aivot huolimattomuuttaan auton takakikkunalle: miten tappaminen voi- si olla enää viihdyttävämpää?

Vastapainona tyylitellylle väkivallalle festivaali tarjosi kiinnostavia ja kanta-aottavia ranskalaisten naisohjaajien elokuvia. Poliittisen feminismin taustan omaava Aline Issermanin elokuvat *Le destin de Juliette* (1983) ja *L'ompre du doute* käsittelevät perheen sisäistä väkivaltaa sekä naisen voimattomuutta määrätä oma kohtalonsa. Issermanin elokuvat ovat lähellä hyperrealismia, ympäristöä tarkastellaan niissä mikroskooppisen yksityiskohtaisesti. Subjektiiivisestä tyylistään huolimatta Issermanin elokuvissa on selkeä pyrkimys yhteiskunnalliseen kattavuuteen sekä henkilöiden yleispätevyyteen. Rak-kautta & Anarkiaa -festivaalin

koskettavin elokuva oli Laurence Ferreira Barbosan *Les Gens normaux n'ont rien d'exceptionnel*, eli "normaaleissa ihmisissä ei ole mitään erityistä", (1993). Ferreira välittää ikaikaisessa tarinassaan "naisesta, jonka mies hylkäsi" kä-sinkosketeltavan autenttisen ki-vun harmaassa pariisilaismiljöös-sä. Toisin kuin patriarkaatin tah-toon taipuva Juliette Aline Isser-

manin elokuvassa *Le Destin de Juliette*, ei "Normaalien ihmisten" Martine (Valeria Bruni-Te-deschi) traagikoomisia sävyjä saavuttavalla itsepäisyydellään suostu hyväksymään kyvyttö-myyttään määrätä omaa kohta-loansa.

Mervi Pantti

VALO ON - KUVAT MUUTTUVAT

Valokuva muuttuu nopeammin kuin koskaan ennen. Valokuva on taide, dokumentti, teko, mikä tahansa. Valokuva on jo muokannut koko länsimaisen maailmankuvan, nyt se muokkaa tajunnan kuvia, se viettelee ja viiltää, painostaa ja puhuttelee. Ajattele se uudestaan.

Valokuva-lehti,
Korkeavuorenk. 2 b F 72,
00140 Helsinki,
puh. 90-663 433,
fax 90-662 422

VALOKUVA-LEHTI - 8 KERTAA VUODESSA
kestotilaus 225 mk, vuoden 1994 alusta 230 mk
vuositilaus 245 mk, vuoden 1994 alusta 250 mk
opiskelijatilaus 180 mk
oppilaitos _____

nimi _____

osoite _____

maksaja (jos eri kuin lehden saaja): _____

nimi _____

osoite _____